

ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ

8 ΜΑΪΟΥ 1821

ΩΔΗ

Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ

Α΄.

Ἄπο κρότον ὀργάνων βοῖζει
Τῆς Γραβιάς τὸ βουνὸν ἀντικρὺ·
Λάμπουν ὄπλα χρυσᾶ, καὶ λερῆ
Φουσανέλλα μαυρίζει.

Πρὸς τὸ χάνι χορὸς καταβαίνει
Ἄπ' ὀδὸν ἐλικώδη, λοξήν,
Καὶ φλογέρα μὲ ἦχον ὄξυν
Χοροῦ ἄσμα σημαίνει.

Ὅδυσσεὺς ὁ ταχύπους ἡγεῖται
Τοῦ μαχίμου ἐκείνου χοροῦ,
Καὶ ἐγκύμων σκοποῦ τολμηροῦ
Πρὸς τὸ χάνι κινεῖται

Ἐκεῖ δὲ τὸν χορὸν διαλύει,
Κλεῖ τὴν μάνδραν καὶ οὕτω λαλεῖ·
Ἡ πατρίς μας ἐδὼ μᾶς καλεῖ,
Στρατιῶται ἀνδρεῖοι.

Μετ' ὀλίγον ἐδὼ καταφθάνει
Στρατιὰ μυριάδρων ἐχθρῶν·
Εἶναι στάδιον δόξης λαμπρὸν
Τὸ μικρὸν τοῦτο χάνι.

Εἰς τὸ μέγα στενὸν θὰ 'ξυπνήσουν
Οἱ ἀρχαῖοι τῆς Σπάρτης νεκροὶ,
Καὶ τὸν τόπον αὐτὸν φοβεροὶ
Τουρκομάχοι θὰ σείσουν.

Κ' ἡ σκιά τοῦ Διάκου παρέκει
Τοῦ εἰς σούβλαν ψηθέντος σκληρὰν,
Μὲ μεγάλην θ' ἀκούση χαρὰν
Νὰ βροντᾶ τὸ τουφέκι.

Ἐκεῖ κάτω κυττάξετε. Φθάνει
Ὁ πομπώδης στρατὸς τῶν ἐχθρῶν·
Ἴδου στάδιον δόξης λαμπρὸν
Τὸ μικρὸν τοῦτο χάνι.

Στρέφουν ὄλοι καὶ βλέπουν. Διέβη
Τὸ ποτάμι ἀπίστων πληθὺς,
Καὶ ἀκούεται δοῦπος βαθὺς,
Καὶ ὁ τόπος σαλεύει.

Πιστολίων ἀκούονται κτύποι
Καὶ βαρβάρων φωναὶ συνεχεῖς,
Καὶ τινάσσουν τὴν χαίτην ταχεῖς
Καὶ ἀφρόεντες ἵπποι.

Πρὸ τῶν ἄλλων ξιφήρης προβαίνει
Εἷς δερβίσης τὸν ἵππον κεντῶν·
Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρίτσου αὐτὸν
Ἐρωτᾷ ποῦ πηγαίνει.

Ἀποκρίνεται ἐκεῖνος· Νὰ σφάξω
Ὅπου ἔβρω τοῦ προφήτου ἐχθρούς·
Καὶ πατῶν τοὺς ἀπίστους νεκρούς
Τὸ ἀλλάξω νὰ ἀνακράξω.

Ἄλλ' ἐδῶ, ὦ υἱὲ τοῦ προφήτου,
Μιναρὲν δὲν θὰ ἔβρω ὑψηλὸν,
Ἄλλὰ μόνον τουφέκι καλὸν,
Καὶ ἰδοὺ ἡ φωνὴ του.

Καὶ ἡνίας καὶ σπάθην ἀφίνει
Ὁ δερβίσης τὰ στέρνα πληγεῖς,
Καὶ μὲ κρότον πεσῶν κατὰ γῆς,
Ἐῖθρον αἵματος χύνει.

Τοῦ θανάτου ἰδρῶς περιβρέχει
Τὸ χλωμὸν μέτωπόν του εὐθύς,
Καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ πτοηθεὶς
Κοῦφος κ' εὐκαιρὸς τρέχει.

Β'.

Καθὼς ὅταν βορρᾶς ῥιγοβόλος
Μὲ ἀκάθεκτον πνέη ὀρμὴν,
Κι' ὁ βαθὺς τοῦ πελάγους πυθμὴν
Κατασεῖεται ὅλος,

Τῶν ἐχθρῶν οὕτω σείει τὰ στήθη
Κραταιὰ, ψυχοβόρος ὀργή,
Καὶ ἀκούεται λύσσης κραυγὴ
Ἄπο τ' ἄμετρα πλήθη.

Σῶμα μέγα, πυκνὸν, ταραχῶδες,
Ἄλαλάζον ὀρμᾷ μὲ κραυγὴν,
Καὶ βαρύδουπον σκάπτουν τὴν γῆν
Σιδηροῖ ἵππων πόδες.

Ἄλλ' ἀκοίμητον πῦρ ἐκ τῆς μάνδρας
Τοὺς ὀρμῶντας προσβάλλει ἐχθροὺς,
Κ' ἐξαπλόνει τριγύρω νεκροὺς,
Νεκροὺς ἵππους καὶ ἄνδρας.

Οὔτε ἐν ὄπλον εἰς μάτην καπνίζει,
Οὔτε ἐν ὄπλον εἰς μάτην βροντᾶ·
Κάθε βόλι συρίζον πετᾶ
Καὶ τὰ κρέατα σχίζει.

Περίϊπτατ' ἐκεῖ πολυαίμων
Ἐν νεφέλαις καπνοῦ καὶ πυρὸς,
Μὲ τὸ βλέμμα δριμύ, φοβερὸς
Τοῦ ὀλέθρου ὁ δαίμων.

Ταχυθάνατον πέλεκυν σείει,
Καὶ ἀκόρεστον βλέμμα κολλᾶ
Ἵπου αἵματα ρέουν πολλὰ,
Ἵπου θνήσκουν ἀνδρεῖοι.

Ἡ κλαγγὴ ὡς γλυκύφθογγον μέλος
Τοῦ θηρίου τὰ ὦτα κτυπᾶ,
Καὶ τὰ μέλανα χεῖλη του σπᾶ
Καταχθόνιος γέλως.

Τὸ πᾶν βλέπει μὲ ὄψιν ἀγρίαν
Τὴν φριξότριχα κόμην κινῶν,
Ὡς ὁ λέων ὀπότεν πεινῶν
Ἐνεδρεύῃ τὴν λείαν.

Καταφλέγει ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ
Τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν ἢ ὀργή,
Καὶ ἤχεῖ κ' ἢ περίβουνος γῆ
Καὶ οἱ λόγγοι κ' οἱ βράχοι.

Γ'.

Μάχης πλὴν δὲν ἤχοῦν πλέον φθόγγοι,
Οὔτε μέταλλα λάμπουν στιλπνά·
Σιωποῦν τὰ κρημνώδη βουνὰ
Καὶ οἱ βράχοι κ' οἱ λόγγοι.

Ἵπου πρώην κραυγαὶ καὶ μανία,
Βασιλεύει θανάτου σιγή·
Ἐνθα κ' ἔνθα θνησκόντων. κραυγὴ
Ἄντηχεῖ ἀπαισία.

Πεντακόσια πτώματ' άφίνων
Ό εις μάτην παλαίσας έχθρός,
Άπεσύρθη μακράν τοῦ πυρός
Μιάς φούκτας έλλήνων.

Τους άνδρείους στενά τριγυρίζει
Ό πασᾶς δι' άμέτρου στρατοῦ,
Και τήν λείαν εις χεῖρας αὐτοῦ
Ός βεβαίαν έλπίζει.

Άλλά σύ, ὦ θεά έγερσίλους,
Ποῦ υιοῦς Θρασυβούλων γεννᾶς,
Και άλύσεις συντρίβεις δεινάς,
Δέν τρομάζεις κινδύνους.

Διά σοῦ τους πολλούς οί όλίγοι
Ταπεινοῦν μέ σπαθί κοπτερόν·
Τό σπαθί σου έν μέσω έχθρῶν
Εὐρύν δρόμον άνοίγει.

Δ΄.

Μελανόπτερος νῦξ, παραστάτις
Πολυτρόμου σωρείας νεκρῶν,
Έπεκτείν' εις τήν γήν σκιερὸν
Τό πλατύ κάλυμμά της,

Και ίδου οί σαπφείρινοι κάμποι
Άπό ἄστρα γεμίζουν λαμπρά,
Κ' έν τῷ μέσω αὐτῶν άργυρᾶ
Ή πανσέληνος λάμπει.

Τήν βαθεΐαν σιγήν και τὰ σκότη
Διακόπτουν βαρβάρων κραυγαί,
Προσευχαί άσεβεῖς και άργαί
Όπλων λάμπεις και κρότοι.

Άδελφός πλήν ό ὕπνος θανάτου
Είς τὰς τάξεις τῶν τούρκων πετᾶ,
Και τὰ μέλη των ζώνει σφιγκτὰ
Μέ τὰ κοῦφα δεσμά του.

Μόνος άγρυπνος εἷς έπροπάτει,
Ό πασᾶς, άνασπῶν τὰς όφρῦς,
Άλλ' έρρίφθη κ' έκεῖνος βαρὺς
Στό παχύ του κρεββάτι.

Μόλις δ' εἶχε τὰ ὄμματα κλείσει,
Αἰμωπὸν, μὲ θανάτου χροιάν,
Ὅνειρόφαντον εἶδε σκιάν,
Τὴν σκιάν τοῦ δερβίση.

Ὁ θανὼν λειτουργὸς τοῦ προφήτου
Εἶχεν αἷμα πολὺ καὶ πηκτὸν,
Ὅπου ἔχαινε χάσμα φρικτὸν
Ἡ μεγάλη πληγή του.

Ἡ μορφή του πλὴν ἦτο γλυκεῖα
Καὶ ἡ ὄψις του λίαν φαιδρά.
Ἐκτυποῦσεν ἐν τούτοις σφοδρὰ
Τοῦ πασᾶ ἡ καρδία.

Ἡ σκιά, Μὴ τὸν εἶπε, φοβῆσαι,
Εἶμαι λόγου καλοῦ μηνυτής·
Χαῖρε, φίλε πασᾶ! Νικητῆς
Τῶν ἐλλήνων θὰ ἦσαι.

Οἱ ἐν μάνδρα κλεισμένοι ὀλίγοι
Εἶναι θύματα πείνης σκληρά.
Τὰ φρικώδη τῆς σούβλας πυρὰ
Οὔτε εἷς θ' ἀποφύγη.

Ὁ νεκρὸς ταῦτα λέγων δερβίσης,
Ἄνεληφθη τὸν φίλον πλανῶν.
—Μειδιᾶς ὦ πασᾶ; Ἐξυπνῶν
Μαῦρα δάκρυ' θὰ χύσης.

Ε΄.

Σὺ, ὦ Μοῦσα, ὀδήγει μ' ἐν τάχει
Νὰ ἰδῶ τοὺς ἀνδρείους φρουροὺς,
Νὰ μετρήσω κ' ἐκεῖ τοὺς νεκροὺς
Τοὺς πεσόντας ἐν μάχῃ.

Θαῦμα μέγα μεγάλου ἀγῶνος
Παριστᾶ ἡ ἐμπρός μου σκηνή·
Ἕνα μόνον ἡ νίκη θρηνεῖ,
Εἷς ἀπέθανε μόνος.

Οἱ ἀνδρεῖοι μεσάνυκτα σκάπτουν
Τὰ κατάψυχρα σπλάγχνα τῆς γῆς,
Καὶ ἐν τῷ μέσῳ πενθίμου σιγῆς
Ἕνα σύντροφον θάπτουν.

Εἰς τὸ μνήμα δὲν καίει λιβάνι,
Δὲν σὲ κλαίει ψαλμὸς ἱερὸς,
Οὔτε θρήνους ἀκούω μητρὸς,
Ὡ ἀνδρεῖε Καπλάνη.

Ἢ μονότεκνος μήτηρ του, οἴμοι!
Νικητὴν τὸν υἱὸν καρτερεῖ.
Δυστυχῆς ὅταν φθάσῃ ἡ πικρὴ
Τῆς ἀνδρίας του φήμη!

ΣΤ΄.

Ἄλλ' εἰς τ' ὄρος κρυμμένη ἐν μέρει
Ἢ σελήνη γυρνᾷ, κ' ἡ πλειὰς
Σημαδεύει τὸν ῥοῦν τῆς Θεᾶς
Ποῦ τὸν ἥλιον φέρει.

Τῶν βουνῶν ἡ πολύοσμος αὔρα
Ἐκχυλίζουσα τ' ἄνθη φυσαῖ,
Κ' ἡ αὐγὴ χρωματίζει χρυσαῖ
Ὅσα ἦσαν πρὶν μαῦρα.

Οἱ μοχλοὶ τότε πίπτουν τῆς θύρας,
Κ' ἡ ἀνδρεία τῆς μάνδρας φρουρᾶ,
Ὅρμα ἔξω πυκνὴ, τολμηρᾶ,
Μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρα

Σιγαλὴ, τακτικὴ κ' ἐνωμένη
Εἰς σωρείας πτωμάτων πατεῖ.
Καὶ εἷς ἄπιστος τὸ ὄπλον κροτεῖ,
Καὶ βοᾷ παντὶ σθένει.

Μουσουλμάνοι, βοᾷ τρομασμένος,
Ὁ Γκιαοῦρ, ὁ Γκιαοῦρ μᾶς ἐπῆ...
Δὲν ἐπρόφθασε - ρὲ - νὰ εἰπῆ,
Πίπτει κάτω σφαγμένος.

Θανατόνουν τὰ τέκνα τῆς νίκης
Τρεῖς προφύλακας ἄλλους, κ' εὐθύς
Φθάνουν ὅπου ἐχθροὶ παμπληθεῖς
Ἐξυπνοῦν μετὰ φρίκης.

Ἐξυπνοῦν, δὲν ἐγείρονται ὅμως,
Ἐξυπνοῦν, ἀλλὰ τρέμουν πρηνεῖς
Οἱ δειλοὶ θεαταὶ τῆς σκηνῆς
Ἐποῦ ἀνοίγει ὁ τρόμος.

Οὕτω πίπτουν πρηνεῖς οἱ κλεισμένοι
Στρατιῶται φρουρίου ἐντός,
Ὅταν βόμβα ἐν μέσῳ νυκτὸς
Φλογερά καταβαίνει.

Ὡς δέ, ὅταν βαρύκροτος σπάσῃ,
Ὶίπτει κύκλω θανάτου πυρά,
Οὕτως ἕκαστος ἔλλην περᾶ,
Σφάζων ὅπου περάσῃ.

Διαβαίνων καὶ σφάζων λαμβάνει
Ὁ Σεφέρης βαρεῖαν πληγὴν,
Καὶ ὀπλόδουπος πίπτ' εἰς τὴν γῆν,
Ἄλλὰ πρὶν ἀποθάνῃ,

Εἰς τὸ στήθος μὲ σφαῖραν εὐρίσκει
Τὸν φονέα. Θεὲ τῶν πιστῶν,
Εἰς τοὺς κόλπους σου δέξου αὐτὸν,
Ἐπεὶ σοῦ ἀποθνήσκει.

Ζ'.

Τί σημαίνει ὁ κρότος 'ποῦ βράζει,
Καὶ βαρὺς καὶ τυφλὸς ἀντηχεῖ;
Κονισάλου δὲ νέφος παχὺ
Διατί πλησιάζει;

Πολυκρόταλον ἦχον κυμβάλων
Καὶ σπαθίων ἀκούω κλαγγήν·
Κατασείου ῥιζόθεν τὴν γῆν
Βαρεῖς δοῦποι πετάλων.

Ἀνατέλλων ὁ ἥλιος λάμπει
Εἰς ἱπέων σπαθία γυμνά,
Ἄπο μέταλλ' ἀστράπτουν στιλπνά
Οἱ ἱππόκροτοι κάμποι.

Φθάν' ἰδοὺ μεθ' ὀρμῆς ἀκρατὴ του
Στρατιὰ ἡ μεγάλη αὐτή.
Ὁ πασᾶς ὠργισμένος ζητεῖ
Τοὺς ἐχθροὺς τοῦ προφήτου.

Τῷ δεικνύουν τοῦ ὄρου τὸ πλάγι,
Τῷ δεικνύουν σφαγὴν τὴν οἰκτρὰν,
Κ' εἶτα λέγουν· ἀπῆλθον μακρὰν
Οἱ ἐχθροὶ τουρκοφάγοι.

Ὡς ποιμὴν ποῦ ἔξυπνᾷ τρομασμένα,
Καὶ τοὺς λύκους ἀντὶ νὰ εὐρῆ,
Ἴχνη αἵματος μαύρου θωρεῖ,
Καὶ ἀρνία σχισμένα,

Ὁ πασᾶς θεωρεῖ ἐμπροσθά του,
Τὴν σκληρὰν τῶν οἰκείων σφαγὴν,
Καὶ τραβᾷ μὲ ἀγρίαν ὀργὴν
Τὰ πυκνὰ γένειά του.

Η΄.

Εἰς τὰ ὕψη τοῦ ὄρους ἐπάνου,
Τῆς Γραβιάς σταματοῦν ἀντικρὺ,
Τῶν ἐλλήνων οἱ παῖδες, λαμπροὶ
Νικηταὶ τοῦ τυράννου.

Ὁ ἰδρῶς εἰς τὸ πρόσφατον αἷμα
Μὲ κονίσσαλον ῥέει πηκτόν·
Μαῦρα εἶναι τὰ μέτωπ' αὐτῶν
Καὶ ἀστράπτει τὸ βλέμμα

— Εἰς γραμμὴν, παλλικάρια, σταθῆτε.
Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρίτσου μετρᾷ·
Εἰς τὰ μάτια του λάμπει χαρά,
Παλλικάρια, χαρῆτε!

Ἐκατὸν δεκοκτῶ ἦσθε ὄλοι,
Καὶ ἐδαμάσατε τόσους ἐχθροὺς,
Δύο μόνον δ' ἀφῆκε νεκροὺς
Τῶν ἀπίστων τὸ βόλι.

Ὅπως δημοσιεύτηκε στο [2ο Τεύχος](#) του περιοδικού [Ο Αβδηρίτης και του Διαβόλου τα Πηδήματα](#), 28 Απριλίου 1857